

Culturele diversiteit: Zo benut je het in de klas

Nuffic heeft onderzoek gedaan naar de inzet van culturele diversiteit in de klas. De data is opgehaald via een vragenlijst en via [TeacherTapp](#). De praktische tips zijn afkomstig van interviews met leerkrachten uit het basisonderwijs.

Waarom is het belangrijk?

Kinderen groeien op in een samenleving die steeds cultureel diverser wordt (zie Figuur 1). Het is daarom van belang dat ze beschikken over competenties om met anderen samen te werken en te leven, ook wel interculturele competenties genoemd. De aanwezige diversiteit in het klaslokaal of de samenleving is een toegankelijke manier voor leerlingen om te oefenen met deze competenties en te leren over verschillen en overeenkomsten.

Houding

- open-minded
- tolerant
- respect voor diversiteit
- interesse in andere perspectieven

Kennis

- kennis van andere talen;
- (algemene) kennis van communicatiestijlen;
- (algemene) kennis van de eigen en andere culturen;
- bekend met principes van categoriseren en stereotyperen op basis van identiteit.

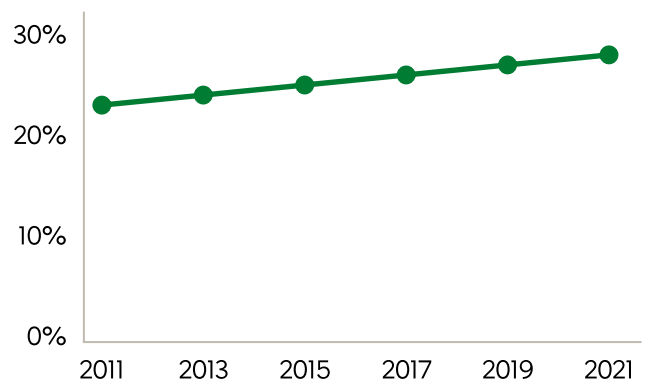

Vaardigheden

- (durven) communiceren in vreemde talen;
- luisteren, observeren en interpreteren;
- verschillende perspectieven innemen;
- mediëren en verbinden (mensen en perspectieven samenbrengen);
- omgaan met onzekerheid, verschillen en 'conflicten';
- samenwerken in internationale teams;
- interculturele relaties en netwerken opbouwen.

Afbeelding 1. Interculturele competenties uit het model Internationale Competenties (Nuffic, 2019)

Percentage leerlingen met migratieachtergrond in het basisonderwijs

Figuur 1. Bron: CBS (2022)

Wat zijn interculturele competenties?

Kennis, houding en vaardigheden waardoor je kunt omgaan, leven en samenwerken met mensen van andere culturele achtergronden (zie ook Afbeelding 1):

- Houding: respect, openheid en nieuwsgierigheid
- Kennis en begrip: zelfbewustzijn, kennis over culturen en begrip van het concept cultuur
- Vaardigheden: observeren, luisteren, evalueren, analyseren, interpreteren en verbinden

Terminologie culturele diversiteit

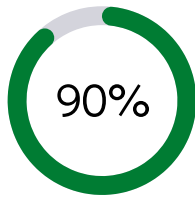
Movisie identificeert verschillende vormen van diversiteit. Zij definieert sociaal-culturele diversiteit als volgt:

"Sociaal-culturele achtergrond gaat over normen, waarden, gewoonten en gebruiken die iemand vanuit huis meekrijgt. Dit kan ook duiden op een specifieke groep waar iemand zich mee identificeert. De term 'sociaal' gaat over iemands thuissituatie en het sociale milieu waaruit iemand komt. De term 'cultureel' gaat over normen, waarden en gebruiken die iemand van huis uit meekrijgt." (© Movisie, Utrecht, 2021)

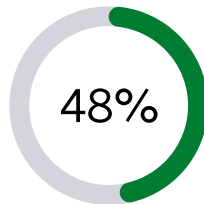
Vinden leerkrachten het bespreken van diversiteit belangrijk?

Slechts 1% van de leerkrachten ziet geen voordeel in het verwerken van diverse culturele perspectieven in lessen.

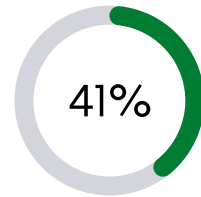
Top 3 meest gekozen redenen voor het verwerken van cultureel diverse perspectieven in de les?
(Teacher Tapp, oktober 2022). *N* = 464

Een open houding, respect en nieuwsgierigheid voor andere culturen en mensen bij leerlingen ontwikkelen

Het erkennen en waarderen van culturele verschillen

Het normaliseren van verschillende vormen en uitingen van diversiteit

Schoolbreed omgaan met culturele diversiteit

Scholen werken op een schoolbreed niveau aan de omgang met culturele diversiteit. Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op de 29 scholen die wij gesproken hebben voor dit onderzoek. *N*=29

86% van de scholen heeft een visie geformuleerd op diversiteit.

72% van de scholen heeft de schoolvisie afgestemd op de schoolpopulatie

Op 48% van de scholen is er een formeel beleid over het omgaan met diversiteit van leerlingen (en/of ouders)

Op 38% van de scholen zijn er duidelijke afspraken binnen het team hoe er om moet worden gegaan met diversiteit van leerlingen en ouders

Op 43% van de scholen staat diversiteit vermeld in de schoolgids

24% van de scholen werkt actief aan het vergroten van de inzet van diversiteit door bijvoorbeeld een werkgroep of een aangestelde coördinator

Praktische tips: Hoe zet je culturele diversiteit in op schoolniveau

- Organiseer activiteiten waarmee verbondenheid en binding met de school wordt bevorderd;
- Onderhoud contacten met culturele, sociale, sportieve en/of religieuze organisaties in de buurt/omgeving;
- Maak gebruik van de (stedelijke) omgeving waarin de school staat om leerlingen bewuster te maken van de culturele rijkdom om hen heen;
- Onderhoud contact met instellingen die zich richten op de diverse culturele en taalkundige achtergronden van leerlingen.

Zo bespreek je culturele diversiteit in de klas

Culturele diversiteit kan aan bod komen in de klas door de aanwezige culturele diversiteit onder de leerlingen. Daarnaast kunnen leerkrachten culturele diversiteit in de samenleving ook aankaarten. Hoe wordt culturele diversiteit aanwezig in de klas of in de samenleving besproken?

Hoe vaak wordt de aanwezige culturele diversiteit in de klas besproken tijdens de les in het basisonderwijs?

Diversiteit onder de leerlingen wordt altijd, vaak of regelmatig besproken door 53% van de leerkrachten. Bijvoorbeeld door een opdracht waarbij leerlingen leren over elkaars culturele achtergrond. N = 462

Diversiteit in de klas en de sociaaleconomische status (SES) N = 462

Scholen met leerlingen met een (zeer) lage sociaaleconomische status

Aanwezige culturele diversiteit wordt vaker in de klas besproken

Praktische tips: Maak in de klas aanwezige (culturele) diversiteit bespreekbaar

- Gebruik alledaagse momenten om diversiteit ter sprake te brengen, bijvoorbeeld als een leerling vertelt over de viering van een religieus of cultureel feest, verjaardag, huwelijk of geboorte;
- Stem schoolactiviteiten en religieuze gebruiken op elkaar af. Zo voorkom je bijvoorbeeld dat er tijdens de ramadan ook een paasbrunch is;
- Hang een wereldkaart in de klas waar kinderen vlaggetjes kunnen plaatsen in hun land van herkomst of dat van hun (groot)ouders, of voor de talen die thuis worden gesproken;
- Gebruik materialen en programma's om diversiteit bespreekbaar te maken, ook als deze niet in de klas aanwezig is. Denk hierbij aan kunst en muziek.

Gebrek aan culturele diversiteit in de klas

14% van de leerkrachten in het basisonderwijs geeft aan nauwelijks diversiteit te hebben in hun klas (Teacher Tapp, oktober 2022).

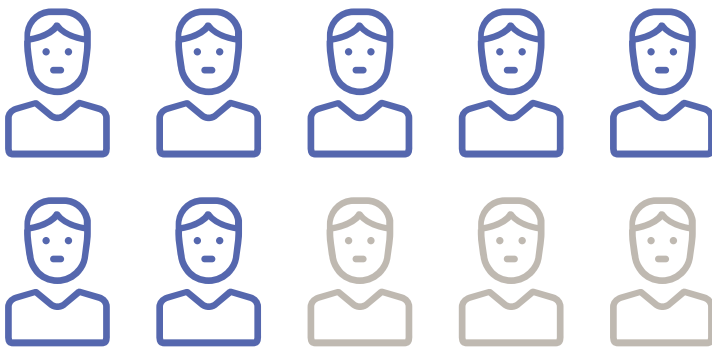
Bij scholen met een (zeer) hoge of gemiddelde SES is er volgens leraren minder sprake van culturele diversiteit. Respectievelijk 19% en 13% van de leraren geeft aan dat er in de klas nauwelijks culturele diversiteit aanwezig is.

Ook als er geen diversiteit in de klas aanwezig is, is het belangrijk om kinderen kennis te laten maken met de multiculturele wereld om hen heen. Ze zullen buiten de klas en in hun toekomstige werk als wereldburgers veelvuldig in aanraking komen met diversiteit.

Praktische tips: Hoe bespreek je culturele diversiteit bij gebrek hieraan in de klas

- Gebruik onder andere nieuwsberichten en maatschappelijke gebeurtenissen om te praten over culturele of mondiale verschillen;
- Vier of bespreek verschillende religieuze feesten. Bijvoorbeeld elke maand één. Denk aan Kerst, Eid-al-Fitr (ook wel bekend als Suikerfeest), Diwali en Pesach;
- Zet projecten in waarbij leerlingen op zoek gaan naar gebruiken, normen, waarden en religies van verschillende culturen;
- Zet spellen, films of boeken in om kinderen kennis te laten maken met diversiteit.

Hoe vaak wordt *culturele diversiteit in de samenleving* besproken in de klas?

Bijna 70% van de leerkrachten bespreekt de diversiteit in de samenleving altijd, vaak of regelmatig expliciet in de les. Bijvoorbeeld door een opdracht waarbij leerlingen in aanraking komen met culturen in de directe omgeving van de school. *N* = 458

Praktische tips: Betrek ouders en kinderen bij je activiteiten

- Bespreek met ouders en leerlingen hoe zij willen dat onderwijs over culturele diversiteit wordt gegeven;
- Laat ouders weten wat je bespreekt op school, bijvoorbeeld via de nieuwsbrief, WhatsAppgroepen of gesprekskaartjes voor thuis;
- Nodig ouders en kinderen uit om iets te vertellen over hun moedertaal of de taal/talen die thuis worden gesproken of deze taal te gebruiken. Bijvoorbeeld door middel van mother tongue readings waarbij ouders in de klas komen om in hun moedertaal voor te lezen;
- Organiseer een lunch waarbij je alle kinderen en ouders uitnodigt een traditioneel gerecht mee te nemen;
- Ga in gesprek met ouders over gebruiken of religieuze feesten; zo creëer je wederzijds begrip en interesse.

Praktische tips: Benut de omgeving rondom de school

- Ga bijvoorbeeld een keer op bezoek bij een gebedshuis in jouw wijk of internationaal opererend bedrijf in jouw omgeving;
- Nodig iemand uit die kan vertellen over zijn/haar cultuur, land of gebruiken;
- Kun je een voorstelling, museum of uitvoering kiezen waarin aandacht wordt besteed aan culturele diversiteit?

Bijvoorbeeld het [project over kansenongelijkheid van de Zijlwijkschool in Leiden](#).

Materialen om culturele diversiteit te bespreken

Lesmaterialen om culturele diversiteit bespreekbaar te maken

- [Mundos](#)
- [IQ110](#)
- [Realistische huidskleurpotloden](#)
- [\(Prenten\)boeken over diversiteit](#)
- [Globi-Trotter Spel](#)
- [Rolf More-Familiekwartet](#)

Trainingen/cursussen voor leerkrachten

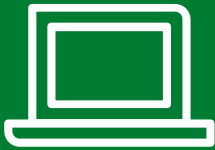

- [Culturele diversiteit \(po\): Toepassen in de praktijk | Medilex Onderwijs](#)
- [Cultural Diversity | NHL Stenden](#)
- [Fides-methodiek](#)

(Schoolbrede) programma's

- [Fawaka Wereldburgerschap](#)
- [De Vreedzame School](#)
- [KiVa-programma](#)

Online materiaal

- [Twinkl](#)
- [FutureNL](#)
- [Nuffic](#)
- [KlasCement](#)
- [Veerkracht & Weerbaarheid](#)
- [Samsam](#)
- [Het Jeugdjournaal](#)
- [Nieuwsbegrip](#)
- [De Dag Vandaag](#)
- [SLO](#)

Handige platforms

- Kennisplatform inclusief samenleven: [Onderwijs | KIS](#)
- [eTwinning](#) om online samen te werken met Europese scholen

(Wetenschappelijke) literatuur

- Berlet, et al., (2008). [Omgaan met culturele diversiteit in het onderwijs](#). Amersfoort, Nederland: SLO
- Favazza et al., (2015). [Making Friends Program: Supporting Acceptance in Your K-2 Classroom](#). Baltimore, MD: Brookes Publishing.
- Teune, R. (2015). [Een klas vol kleur](#). Amersfoort, Nederland: Uitgeverij Kwintessens. UvA via NRO: [NRO | Diversiteit in de klas leren benutten](#)
- Van der Heijde et al., (2022). [Culturele diversiteit in de klas](#). Bussum, Nederland: Uitgeverij Coutinho.
- Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam. [Projecten op de werkvloer](#).

Meer informatie over de mening van leraren over de dagelijkse praktijk in het onderwijs is te vinden op:

Meer informatie over internationalisering in het onderwijs is beschikbaar op:

Teachertapp

Nuffic